

פרק לז והנה תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות כי הגורם שכבר המצוה

לקוטי פירושים

כזו שמשנה את מהות העולם, שהרי תכלית בריאת העולם היא "בשביל התורה ובשביל ישראל"⁵, היינו, שישאל ע"י תורה ומצוותי יפעלו גילוי אלקות בעולם, ונמצא, שהגילוי אלקות שנמשך בעולם ע"י ישראל ותורה, אינו ענין הבא כדבר נוסף על מציאות העולם, דכיון שענין זה (הגילוי אלקות שע"י ישראל והתורה) הוא הכוונה והתכלית של העולם גופא, נמצא שהעולם גופא (בפנימיותו) "דורש" שיתמלא (תכליתו): הגילוי אלקות בו (ע"י תומ"צ וישראל) - אין זה מספיק, דכיון שהגדר של "עולם" הוא (מלשון) העולם, היינו, שמצד הבריאה הרי עצם מציאותה היא כזו שלא נרגש בה התכלית שצריכה להתמלא בה, אלא אדרבה, מצד בריאתה ענינה העולם - נמצא, שבנוגע להמציאות והענין דהעולם גופא, הרי המשכת האלקות שע"י המצוות היא כמו דבר נוסף.

ולכן מוסיף שזה שהגילוי דלעתיד נעשה ע"י "מעשינו ועבודתנו" הוא (בעיקר) "כל זמן משך הגלות":

מבואר בחסידות בכ"מ⁶ שבזמן הגלות מאיר כח המס"נ יותר מאשר בזמן הבית, כי דוקא ההעלם והסתר (דזמן הגלות) מעורר את גילוי כח המס"נ. כיצד יתכן ש"העלם" יעורר גילוי (של מס"נ) - הרי "העלם" ו"גילוי" הם הפכים? ואף שזהו לכאורה דבר טבעי, וכהמשל הגשמי שבעקב שברגל יש שליטת הרצון של הנפש יותר מאשר בראש - צריך להבין הא גופא, למה הטביע הקב"ה טבע הבריאה באופן כזה?

ד. 6 ראה בארוכה סה"מ אידיש בתחילתו. ד"ה אני ישינה תש"ט (סה"מ תש"ט ע' 118 ואילך). ובכ"מ. 7 בד"ה אני ישינה שם (ועוד), לפי שכח השכל מעלים על הרצון - פשיטת הנפש, משא"כ בעקב, ולכאורה כ"ה גם בנמשל בכח המס"נ שבזמן הגלות ע"ש. אבל ראה לקו"ש ח"ט ע' 75 הערה 30, שממ"ש בתו"א (א, ב) ו"בבחינה זו נקרא הרגל ראש כו" משמע דהעקב (מצד פחיתותו) הוא כלי לבחינת תחלתו (וראה גם ד"ה אני ישינה סה"מ אידיש ספ"ד). וכן מוכח גם מהענין (דדירה בתחתונים) דדוקא התחתונים הם דירה לעצמותו מצד ההרגש דמציאותו מעצמותו שבעוה"ז, ומזה מובן גם בכח המס"נ כדלקמן בפנים. וראה הערה 11.

תכלית השלימות הזה וכו' : קאי אענין דדירה בתחתונים המבואר בפרק שלפניו, שענין זה תלוי במעשינו כו', שהר"ע עשיית המצוות, וכפי שממשיך "וגם במצות תלמוד תורה. . דעקימת שפתיו הוי מעשה כו'", היינו, שהדירה בתחתונים נעשה בעיקר ע"י עשיית המצוות (שלא כמקשה בהמשך הענין: ממ"ש רז"ל שת"ת שקול כנגד כולם). וראה לעיל פל"ה³ שהשאלת השכינה על הגוף ונה"ב הוא דוקא ע"י קיום מצוות מעשיות.

(לקו"ש ז"ח ע"י 108 הערה 56. ז"יא ע"י 72 הערה 63)

תכלית השלימות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות: צריך להבין מהו הדיוק "כל זמן משך הגלות" דוקא - דלכאורה, זה שע"י "מעשינו ועבודתנו" פועלים "גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי", ה"ז מצד מעלת המצוות [כמבואר בהמשך הענין ש"בעשיית (של המצוה) ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמיות בעוה"ז"], וא"כ, במה קשור ענין זה עם "זמן משך הגלות" דוקא?

ומהביאורים בזה (בדרך אפשר) - שכדי שהגילוי דימות המשיח ותחיית המתים יורגש מצד טבע העולם גופא, ה"ז דוקא כשהמשכת האלקות שע"י המצוות (שבאה לידי גילוי לע"ל) אינה כדבר נוסף בעולם (שבעולם ניתוסף אור אלקי, אבל העולם גופא נשאר כמו שהי' קודם מצד התהוותו, "עולם הוא מלשון העלם"⁴), אלא ההמשכה שע"י המצוה היא באופן שמשנה את גשמיות עוה"ז. וענין זה הוא (בעיקר) ע"י המצוות שמקיימים בזמן הגלות.

וההסברה בזה:

אע"פ שמעשה המצוות בכללות פועל המשכה

1) שהוא באופן של התלבשות (משא"כ תורה - ראה לקו"ת פ' ראה כ, א. ד"ה ויאמר משה תש"ד פ"כ (סה"מ תש"ד ע' 108 ואילך). 2) מט, א. 3) מד, סע"ב ואילך. 4) לקו"ת שלח לו, ד. ובביאורו "הצ"צ ע' שנה: עולם ל' העלם כמאמר"ל (פסחים ג, א) ע"פ (שמות ג, טו) זה שמי לעלם (לשון העלם) לא כמו שנכתב כו'. 5) רש"י ר"פ בראשית. וראה גם ב"ר פ"א, ד. ויק"ר פל"ו,

וההסברה בזה:

בכדי שתתמלא כוונת הבריאה להיות "דירה לו ית' בתחתונים", שהעולם גופא יהי' דירה להקב"ה גם מצד טבעו הוא⁸, ברא הקב"ה את העולם באופן כזה שתשתקף בו הכוונה והתכלית שבו. והיות שהכוונה בבריאת העולם באופן של העלם והסתרה היא בכדי שעיי"ז יהי' גילוי נעלה יותר – "יתרון האור מן החושך"⁹ – לכן נקבע העולם באופן כזה שדוקא ה"העלם" יעורר (ויהי' "כלי" אל) אור נעלה יותר. וכיון שגם בעולם גופא (בהיותו "עולם מלשון העלם", קודם שמתגלית הכוונה שבו) משתקף שכוונת העלם העולם גופא היא בכדי שיומשך בו תוספות ויתרון אור (עיי' קיום המצוות) – לכן קשור הגילוי אלקות בעולם (שעיי' קיום המצוות) עם מציאות העולם גופא.

וזהו ההסברה לכך שהגילוי דלעתידי "תלוי במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" – כי מצד המס"נ¹⁰ שבזמן הגלות בא ומתגלה בהעלם דהעולם גופא שהכוונה שבו הוא הגילוי אלקות שנמשך עיי' תומ"צ; וזהו הסיבה¹¹ שהמשכת אלקות שעיי' המצוות בזמן הגלות פועלת (ביתר שאת) ומתלבשת (יותר) בהמציאות ד"גשמיות עוה"ז¹² גופא, עד שמתגלה לעת"ל בגילוי, שהענין ד"ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר"¹³ יהי' מצד התכונות וטבע הבשר גופא.

(לקו"ש זי"ז ע' 95 ואילך)

מהביאורים בזה שהגילויים דלעת"ל תלויים במעשינו ועבודתנו בזמן הגלות דוקא – כי, עיקר

8) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 73 ואילך. 9) ע"פ קהלת ב, יג. 10) להעיר מהמשך תער"ב ח"ג ס"ע א'רפא ואילך. 11) בד"ה מצה זו תש"ז פ"ב (ועד"ז בהמשך תער"ב ח"א פ"ב. ובכ"מ), שביש הנברא יש דוגמת "ענין מציאותו מעצמותו ומענין נמצא בבלי מציאות נמצא", ועפיי"ז הי' אפשר לבאר (וראה לקו"ש ח"ב ע' 74 הערה 30), דזה מה שהעולם (מצד ענינו גופא) נעשה דירה לו ית' (אף שענין וגדר העולם הוא העלם) הוא לפי שגם בהעלם דעולם גופא (ההרגש דמציאותו מעצמותו) מתבטא מציאות העצמות. אבל ביאור זה אינו מספיק עדיין, כי השייכות של היש דעולם (מצד ההרגש דמציאותו מעצמותו שבו) להעצמות, אינה מתייחסת לענין הגילוי (שהרי אדרבה: ההרגש דמציאותו מעצמותו שבעולם היא שאין לו שייכות לאלקות), ולכן: שייכות זו (של היש דעולם להעצמות) אינה מספיקה שמצד זה יהי' בעולם גילוי העצמות. משא"כ להביאור שבפנים, ההעלם דעולם שייך (גם) לגילוי העצמות, מכיון שההעלם (בזמן הגלות) הוא המעורר את גילוי כח המס"נ (שמצד עצם הנשמה המיוחדת בעצמותו ית'). 12) תניא כאן. 13) ישע"י מ, ה.

החידוש בהגילויים דלעת"ל הוא שאז יתגלה העילוי דהמשכת אור הבל"ג בהטבע ובגוף הגשמי, שהביטול שלהם הוא לא מצד מציאותם אלא מצד האלקות, וגילוי זה הוא אמיתית ענין הביטול שהוא בעיקר בהעבודה שבזמן הגלות, כי, בהביטול שהי' בזמן הבית, כיון שהי' אז השגת אלקות ובעולותם לרגל גם ראי' באלקות¹⁴, היתה נרגשת גם מציאותו של האדם המשיג והרואה, ובזמן הגלות העבודה היא בביטול דקב"ע ומס"נ שהוא לא מצד מציאותו של האדם אלא מצד האלקות.

(טה"ש מזלוקט זי"ד ע' רלא"ב)

מ"ש שהגילויים דלעתידי תלויים "במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות" – הוא בהמשך להמזדובר בהעילוי דאתהפכא חשוכא לנהורא, יתרון האור מן החושך¹⁵, שהגילוי דאור זה (שעיי' הברור והאתהפכא שנעשה עיי' המצוה) תלוי (בעיקר) במעשינו ועבודתנו שבזמן הגלות, כי החושך דהגוף ודנה"ב ודהעולם כמו שהם בגלות הוא חושך גדול יותר מהחושך שלהם כמו שהם מצד עצמם, ועיי' קיום המצוות בזמן הגלות, שעיי"ז נעשה הברור דהגוף וכו' כמו שהם בגלות, גם חושך זה נהפך לאור (אבל גילוי אוא"ס שבהמצוות עצמם, ההמשכה שעיי' קיום המצוות עצמה – תלוי (בעיקר) במעשינו ועבודתנו שבזמן הבית).

(שם ע' קכדז)

מעשינו ועבודתנו: להעיר מדיוק לשון הרמב"ם בפ"י מהלכות תשובה – שמשמש בשתי הלשונות "מעשה" ו"עבודה"¹⁶. ויש לומר שזהו המקור לדיוק לשונו של אדמו"ר הזקן "מעשינו ועבודתנו".

(טה"ש תשנ"ט זי"א ע' 197 הערה 69)

"מעשינו" – מלשון כפי"ז¹⁷, "ועבודתנו" – מלשון עיבוד עורות¹⁸.

(לקו"ש זכ"ה ע' 352 הערה 42)

14) ראה סה"מ מלוקט ח"ב ס"ע מו ואילך. וש"נ. 15) כמ"ש לעיל (פלי"ו מה, ס"ע"ב ואילך), דזה ש"התכלית הוא עוה"ז התחתון" הוא לפי שבעולם זה דוקא "אתהפך חשוכא לנהורא" . . . ויתרון אור מן החושך". וראה גם לקמן בפרקין (מט, ס"ע"א) "להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא". ושם: "הריני עושה מצוות התורה . . . כדי שאקבל כל הברכות כו' אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה" (ה"א), "העובד מאהבה . . . עושה האמת כו" (ה"ב), "לא תעשו אלא מאהבה . . . עבדו מאהבה" (ה"ד). 17) ראה לקו"ת בחוקתי מה, א. מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תשסא. ועוד. 18) תו"א משפטים עו, א.

לקוטי פירושים

ומזה מובן, דהחילוק שבין מעשינו לעבודתינו (בכללות התומ"צ) הוא, דגם כשנפש הבהמית שלו מסתרת על הטבע דנפש האלקית, וצריך להתייגע להסיר את הכיסוי וההסתר דנפש הבהמית ולגלות הטבע דנפש האלקית, מ"מ הוא בכלל מעשינו, מכיון שהגיעה שלו היא רק לגלות הטבע דנפשו האלקית, ועבודתינו הוא שהגיעה שלו היא יותר גם מהטבע דנפשו האלקית.

והנה, בהגילויים דלעתיד לבוא ישנם ב' ענינים שיהיו בשתי תקופות: הגילוי דאוא"ס שהאיר גם קודם הצמצום, וגילוי אור חדש שלא האיר קודם הצמצום, עד לבחי' העולם העצמי. ויש לומר, שבימות המשיח יהי' הגילוי דאוא"ס שהאיר בגילוי גם קודם הצמצום, ובתחיית המתים יהי' הגילוי דבחי' העולם העצמי²⁵, שזהו גילוי אור חדש²⁶ שלא האיר קודם הצמצום.

ועפ"ז י"ל, שבפרטיות, הגילוי דימות המשיח תלוי במעשינו, והגילוי דתחח"מ תלוי בעבודתינו, כי, כיון שהגורם שכר המצוה היא המצוה עצמה²⁷, הרי המצוה (העבודה) צריכה להיות מעין השכר (ההמשכה שנעשית על ידה) ולכן, המשכת הגילוי דאוא"ס שהאיר גם מקודם, נעשית ע"י היגיעה לגלות הטבע דהנשמה שהי' גם מקודם, מעשינו. והמשכת הגילוי דהעולם העצמי, אור חדש, נעשית ע"י היגיעה שלמעלה מהטבע גם דנפש האלקית (שע"ז נעשה אצלו ענין חדש שלא הי' גם מצד נשמתו), עבודתינו.

(סה"מ מלוקט ח"ב ע' טח ואילך)

"מעשינו" – הוא קיום התומ"צ כפי הטבע, ויש לומר, שכזה נכלל גם שע"י היגיעה נעשה זה הטבע שלו (אתהפכא), ו"עבודתנו" – היא היגיעה בתומ"צ נגד הטבע (אתכפיא).

(סה"מ מלוקט ח"ב ע' קסד)

ועבודתנו: לכאורה צ"ל "ועבודתינו" (ביו"ד)²⁸, כמו "במעשינו" הסמוך לו.

(לקו"ש זכ"ה ע' 352 הערה 40)

בהערותיו על התניא¹⁹ כתב אאמו"ר: "הב' לשונות, מעשינו עבודתינו, יובן ממ"ש לקמן באגה"ק פי"ב המתחיל והי' מעשה הצדקה כו' ע"ש. וי"ל מעשינו קאי על ימות המשיח ועבודתנו קאי על תחח"מ"²⁰.

ולכאורה כוונתו להמבואר באגה"ק שם²¹ ההפרש בין מעשה לעבודה, "כי שם מעשה נופל על דבר שכבר נעשה או שנעשה תמיד ממילא והוא דבר ההווה ורגיל תמיד כו', (משא"כ) לשון עבודה אינו נופל אלא על דבר שאדם עושה ביגיעה עצומה נגד טבע נפשו רק שמבטל טבעו ורצונו מפני רצון העליון ב"ה". ומזה מובן, שכ"ה גם הפירוש דב' הלשונות מעשינו ועבודתינו שבתניא כאן, דמעשינו קאי על קיום התומ"צ כפי הטבע וההרגל, ועבודתינו קאי על היגיעה בתומ"צ יותר מהטבע והרגילות.

אבל, מזה שכותב דב' הלשונות (מעשינו ועבודתינו) יובן ממ"ש באגה"ק סי"ב, ומסיים (לאחרי שמציין לאגה"ק הנ"ל) "עייני שם", משמע דכוונתו במה שמציין לאגה"ק הנ"ל היא (נוסף על ההפרש שבין מעשה לעבודה סתם) גם להמבואר שם בענין מעשה הצדקה²², דע"י העיון בזה ("עייני שם") יובן בעומק יותר החילוק שבין מעשינו לעבודתינו.

דהנה מבואר באגה"ק שם בענין מעשה הצדקה, דזה "שישראל בטבעם הם רחמנים וגומלי חסדים" הוא "מפני היות נפשותיהם נמשכות ממדותיו ית' אשר החסד גובר בהן על מדת הדין כו' שלכן נקראת הנשמה בת כהן"²³ (כהן איש החסד²⁴). ומבאר שם, ד"הצדקה הנמשכת מבחי' זו נק' בשם מעשה הצדקה כי שם מעשה נופל על דבר הווה ורגיל תמיד, (מפני ש) מדת החסד והרחמנות הוטבעה בנפשות כל בית ישראל מכבר מעת בריאותן והשתלשלותן ממדותיו ית'". והיינו, דהגם שטבע החסד שבו הוא (לא מצד נפשו הבהמית, אלא) מצד נפשו האלקית, מ"מ, הצדקה שעושה מפני טבע זה, נק' בשם מעשה הצדקה. ועבודת הצדקה היא שנתנית הצדקה שלו היא יותר גם מהטבע דנפשו האלקית.

19 "לקוטי לוי יצחק – הערות לספר התניא" ע' טו. 20 וראה אגרות קודש לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע ח"א ע' קי, די ש לומר בדרך אפשר דמעשה הצדקה ועבודת הצדקה זהו"ע ב' המדרגות דימות"מ ותחח"מ. 21 קית, א ואילך. 22 ועפ"ז יומתק מה שמוסיף "המתחיל והי' מעשה הצדקה" – דלכאורה מיותר. 23 זח"ב צה, א. 24 תניא פי"ג, תו"א תצוה פב, א. וראה שמור"ר פ"ה, יו"ד. ת"י עה"פ ברכה לג, ח. ובכ"מ. – הובא באוה"ת ויצא קפ, ב ואילך.

25 המשך תרס"ו ע' יו"ד. 26 ויש לקשר זה עם הזיו"ש במעשה בראשית שבתחח"מ – בתקופה השני' (ראה "סיום הרמב"ם" יו"ד שבת תשמ"ז (תורת מנחם – הדרנים על הרמב"ם וש"ס ע' קל ואילך. וש"נ)). 27 תניא ריש פרקין. 28 וכן הוא במהדורא קמא (המור"ל).

הטהורים ומותרים (ע"ל פ"ז). תפילין ומזוזה וס"ת (בסדר זה בא ציונים בתורה דברים ו' ח' ט', יז' יח', לא' יט'). וכמרז"ל (שבת כח' ושם). קלף כו' אתרוג כו' ומעות כו' (הביא דוגמא מכ"א מדצ"ח).

הגהה

(חצעג"ל מיותרים כנלפ"א).

עולה ומתבטל ונכלל באור כו' וכן כח כו' ועולה כו' ונכלל כו' ובטל כו' (צ"ע טעם השינוי). וגם במצות ת"ת כו' (ע"ל פל"ה).

היא המצוה בעצמה כי בעשייתה ממשיך האדם גילוי אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בגשמויות עוה"ז בדבר שהיה תחלה תחת ממשלת קליפת נוגה ומקבל חיותה ממנה שהם כל דברים הטהורים ומותרים שנעשית בהם המצוה מעשית כגון קלף התפילין ומזוזה וספר תורה וכמאמר רז"ל לא הוכשר למלאכת שמים אלא טהורים ומותרים בפ"ך. וכן אתרוג שאינו ערלה*²⁹

ומעות הצדקה שאינן גזל שהערלה היא משלש קליפות הטמאות לגמרי שאין להם עליה לעולם כמ"ש בע"ה וכן כל מצוה מז הבאה בעבירה ח"ו: ורצונו הרי החיות שבהם עולה ומתבטל ונכלל באור

א"ס ב"ה שהוא רצונו ית' המלוכש בהם מאחר שאין שם בחי' הסתר פנים כלל להסתיר אורו ית'. וכן כח נפש החיונית הבהמית שבאברי גוף האדם המקיים המצוה הוא מתלבש ג"כ בעשייה זו ועולה מהקליפה ונכלל בקדושת המצוה שהיא רצונו ית' ובטל באור א"ס ב"ה וגם במצות תלמוד תורה וק"ש ותפלה וכיוצא

לקוטי פירושים

הגורם שכר המצוה היא המצוה בעצמה: דלא כדוגמת ממון שבעל השדה משלם לזה שחורש וזורע את שדהו (שאינן הזורע מייצר את הממון כו'), משא"כ בנדו"ד שהמצוה עושה את השכר שלה.

(שיעורים בספר התניא ט"ע 438)

אתרוג שאינו ערלה וכו': עיין בזה שלאחרי שמביא הדוגמא מ"אתרוג שאינו ערלה", מוסיף "ומעות הצדקה שאינן גזל"²⁹. ובהגהה מדמה "כל מצוה הבאה בעבירה" לאתרוג דערלה!

(לקו"ש חס"ז ע' 213 הערה 17)

29 וראה בצד החיובי (שם פל"ד) "החומש מעלה עמו כל הארבע ידות" (ראה לקו"ש ח"ב ע' 135)*.

* לכאורה הכוונה שמעות הצדקה, אף שנעשה בהם עילוי כו', מ"מ, אין בהם חלות קדושה. ועד"ז בצד השלילי - שמעות גזל אינם נעשים חפצא של איסור, ולא כאתרוג של ערלה כו'.

וגם במצות תלמוד תורה כו': עיין לעיל פל"ה בהערה ד"ה והנה כשהאדם כו'.

1) "שתי ספרי תורות כו" - במלך (פרש"י עה"פ - מסנהדרין כא, ב). 2) שמזה למדו המצוה דכתיבת ספר תורה (רמב"ם הל' ס"ת רפ"ז - מסנהדרין שם). 3) כ"ה גם בשיעורים בספר התניא ע' 439. וראה גם לקוטי לוי"צ הערות לתניא ע' טו. 4) כ"ה בדפוסי התניא שלפנינו. - במהדורה זו תוקן ע"פ מ"ש ב"הערות ותיקונים בדא"פ לפ"א. 5) לעיל ע' כו. 6) לעיל ע' רטז.

לקוטי אמרים

הא קיי"ל (ברכות כ: ועיין טוש"ע או"ח סי' ס"ב). וקיי"ל (כריתות ד' ועייג"כ ב"מ צ: ועייג"כ לקו"ת לג"פ נח סד"ה מ"ד. הא דנקט שפתיו מכל הה' מוצאות אולי משום דבהם אשתלים דבור כמ"ש זח"ב ג' ע"א וביאורה"ז שם. ועייג"כ לקו"ת הנ"ל יש מחלקים אותיות בומ"ף. עייג"כ הק' ת"ז). ופה (כנראה כולל בזה חך וגרון). וז"ש

בהן אף שאינן בעשיה נשמית ממש שתחת ממשלת קליפת נוגה מ"מ הא קיימא לן דהרהור לאו כדבור דמי ואינו יוצא ידי חובתו עד שיוציא בשפתיו וקיימא לן דעקימת שפתיו הוי מעשה כי אי אפשר לנפש האלהית לבטא בשפתיים ופה ולשון ושיניים הגשמיים כי אם ע"י נפש החיונית הבהמית המלוכשת באברי הגוף ממש וכל מה שמדבר בכה גדול יותר הוא מכניס ומלביש יותר כחות מנפש החיונית בדיבורים אלו וז"ש הכתוב כל עצמותי תאמרנה וגו' וז"ש רז"ל אם ערוכה בכל רמ"ח איברים משתמרת ואם לא אינה משתמרת כי השכחה היא מקליפת הגוף ונפש החיונית הבהמית שהן מקליפת נוגה הנכללת לפעמים בקדושה והיינו כשמתיש כחן ומכניס כל כחן בקדושת התורה או התפלה:

הכתוב (תילים לה' י'). וז"ש רז"ל (עירובין נד' אברים שלך משתמרת"). כי השכחה (בענין שכחה: הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"י, אגה"ק דוד זמירות. תו"א סד"ה זכור דתצוה לקו"ת ואהי' גו' אמון ס"ג. לקו"ת לג"פ סוף ביאור השמים כסאי).

מ"מ. הגהות והערות קצרות – עם פענוחים	לקוטי פירושים
הא קיימא לן: ברכות כ, ב. ועיין טוש"ע או"ח סי' ס"ב. ⁷	עקימת שפתיו הוי מעשה: וגם מעשה כזה שייך לנפש החיונית הבהמית שתחת ממשלת קליפת נוגה, כמו מעשה גשמי ממש הנ"ל.
וקיימא לן: כריתות ד, א. ועיין ג"כ ב"מ צ, ב. ⁸ ועיין ג"כ לקו"ת לג"פ נח סד"ה מים רבים. ⁹	(שיעורים בספר התניא ע' 442)
הא דנקט "שפתיו" מכל הה' מוצאות הפה –	
אולי משום דבהם אשתלים דבור, כמ"ש בזח"ב ג' ע"א וביאורה"ז שם. ¹⁰ ועיין ג"כ לקו"ת הנ"ל ¹¹ שיש מחלקים אותיות בומ"ף שמוצאם מהשפתיים. עיין ג"כ הקדמת תיקוני זהר. ¹²	
ופה: כנראה כולל בזה חך וגרון.	
וז"ש הכתוב: תילים לה' י'.	
וז"ש רז"ל: בעירובין נד, א: "אם ערוכה בכל רמ"ח אברים שלך משתמרת" ¹³ .	
כי השכחה: בענין שכחה – ראה: הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"י, אגה"ק קו"א ד"ה דוד זמירות. תו"א סד"ה זכור דפ' תצוה. לקו"ת במדבר ד"ה ואהי' גו' אמון ס"ג. לקו"ת לג"פ סוף ביאור השמים כסאי. ¹⁴	

7) בטור: "ובלבד שיוציא בשפתיו אבל בהרהור שמהרהר בלבו אינו יוצא דהרהור לאו כדבור דמי לצאת ידי קריאה". ובשו"ע: "ובלבד שיוציא בשפתיו" ("אבל בהרהור לא יצא דהרהור לאו כדבור דמי" – לבושי שרד). וראה לקמן רפ"ח הערה ד"ה ופוסקים. (8) ושם: "עקימת פיו הויא מעשה". (9) ושם (נד, ד. נדפס גם באוה"ת נח (כרך ג) תרטז, ב), בענין מעלת מצוות מעשיות, כולל גם "מצות הדיבור של התורה, וכמ"ש והגית בו כו", ועקימת שפתיו הוי מעשה כו" – "כ"ה בגמ' פ"ז דב"מ ד"צ סע"ב, ובסנהדרין דס"ה ע"ב ופ"ק דכריתות ד"ג סע"ב. וע"ש בתוס' דב"מ שם שהקשו ע"ז, ותיירצו . . ולתירוצם צ"ע איך כאן נק' מעשה. וי"ל שגם כאן הוא דבור המביא לידי מעשה דגדול תלמוד שמביא לידי מעשה וכו", עיי"ש. (10) זוהר: "שפון שלימו דאשתלים בהו דבור". וביאורה"ז לאדהאמ"צ (לז, ד): "כאשר חיתון האותיות של הלשון מתקבלים בכלי השפתיים אזי נשלם הדבור של המדבר שהוא הלשון וכו'", עיי"ש. (11) ושם: "ובחידושי הר"ן שם חילק בין אותיות בומ"פ לשאר אותיות, וכ"כ בנמוק"י פ"ז דסנהדרין שם". (12) אולי הכוונה למ"ש שם (יג, ב) "המשכילים אלן שפון דאתמר בהון ושפתותינו שבח, ובהון אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלג"ת זסשר"ץ דמשמשין בפומא בכ"ב אתוון, ובהון חתוך דבורא דצלותא לשבחה למלכא" – שמדגיש ענין השפתיים, אף שמדבר אודות כל ה' מוצאות הפה. (13) ראה גם "הערות ותיקונים בדא"פ"פ כאן. (14) בהל' ת"ת: "השכחה . . עד כסא הכבוד . . אך לא למעלה מהכסא כמ"ש כי אין שכחה לפני כסא כבודך שהוא למעלה מהכסא עולם הזכרון והזכר המשפיע (כי השכחה באה מצד הקליפה ואינה מגעת לינק אלא עד הכסא כמ"ש שאין הכסא שלם כו)". ובאגה"ק, בתו"א ובלקו"ת – בביאור הענין דפנים ואחור, שהשכחה היא מבחי' אחוריים, עיי"ש בארוכה. ובלקו"ת לג"פ (בראשית יו"ד, ד. נדפס גם באוה"ת שם (כרך ו) תתרט"ב), ש"השכחה היא באה מפני קוצר הגבלת כח הכלי שמגביל את האור השכלי ולכן

לקוטי אמרים

מז

מ"מ הגהות
והערות קצרות
רלא

זאת ועוד אחרת שכח נפש החיונית המתלבש באותיות הדבור בת"ת או תפלה וכיוצא בהן או מצות מעשיות הרי כל גידולו וחיותו מהדם שהוא מקליפת נוגה ממש שהן כל אוכלין ומשקין שאכל ושתה ונעשו דם שהיו תחת ממשלתה וינקו חיותם ממנה ועתה היא מתהפכת מרע לטוב ונכללת בקדוש' ע"י כח נפש החיונית הנדל ממנה שנתלבש באותיות אלו או בעשיה זו אשר הן הן פנימיות רצונו ית' בלי שום הסתר פנים וחיותן נכלל ג"כ באור א"ס ב"ה שהוא רצונו ית' ובחיותן נכלל ועולה ג"כ כח נפש החיונית וע"י זה תעלה ג"כ כללות קליפת נוגה שהיא כללות החיות של עוה"ז הגשמי והחומרי כאשר כל הנשמה ונפש האלהית שבכל ישראל המתחלקת בפרטות ליששים רבוא תקיים כל נפש פרטית כל תרי"ג מצות התורה שס"ה ל"ת להפריד שס"ה גידים של דם נפש החיונית שבגוף שלא יינקו ויקבלו חיות בעבירה זו מאחת משלש קליפות הטמאות לגמרי שמהן נשפעים שס"ה לא תעשה דאוריית' וענפיהן שהן מדרבנן ושוב לא תוכל נפש החיונית לעלות אל ה' אם נטמאה בטומאת השלש קליפות הטמאות שאין להן עליה לעולם כ"א ביטול והעברה לגמרי כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ ורמ"ח מצות עשה להמשיך אור א"ס ב"ה למטה להעלות לו ולקשר ולייחד בו כללות הנפש החיונית שברמ"ח אברי הגוף ביחוד גמור להיות לאחדים ממש כמו שעלה ברצונו ית' להיות לו דירה בתחתונים והם לו למרכבה כמו האבות. ומאחר שכללות נפש החיונית שבכללות ישראל תהיה מרכבה קדושה לה' אזי גם כללות החיות של עוה"ז שהיא

החיונית המתלבש (לכאורה קאי אכח וכדלעיל וכן כח . . . מתלבש כו' ומלביש יותר כחות כו" ונדמסיים "הרי כל גידולו וחיותו כו' ע"י כח . . . שנתלבש באותיות אלו כו" ווא"כ צ"ל "המתלבש"). **בת"ת או תפלה** (י"ל דל"ח ק"ש כדלעיל, כי אחרי שפירשה כבר, נכללת היא ג"כ ב"תפלה" דבכ"מ כולל כל סדר התפלה. ובתחלה פירשה, דל"נ דתפלה היינו שמו"ע, ועוד דדין הרהור לאו כו' לענין ק"ש איתמר). **ממש שהן** (שהוא?). **כמ"ש** (זכרי' יג' ב').

לקוטי פירושים

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

כאשר כל הנשמה ונפש האלקית . . . תקיים . . . תרי"ג מצות: צ"ע, הרי רק בנפש החיונית עסקינן עד עתה. ואולי מפני שבתרי"ג כמה מצות שבמחשבה ישנן. וצ"ע.

(שם ע' 445 הערה 4)

החיונית המתלבשת¹⁵: לכאורה קאי א"כח (נפש החיונית), וכדלעיל: "וכן כח . . . מתלבש כו' ומלביש יותר כחות כו", וכדמסיים: "הרי כל גידולו וחיותו כו' ע"י כח . . . שנתלבש באותיות אלו כו". וא"כ צ"ל "המתלבש", ולא "המתלבשת".

בת"ת או תפלה: יש לומר דכאן לא חשיב גם ק"ש כדלעיל ("תלמוד תורה וק"ש ותפלה")¹⁶, כי אחרי שפירשה כבר בתחלה, נכללת היא ג"כ ב"תפלה", דבכ"מ כולל "תפלה" כל סדר התפלה (גם ק"ש). ובתחלה פירשה – דלא נאמר דתפלה היינו שמו"ע, ועוד, דדין הרהור לאו כו' (שמביא בתחלה) – לענין ק"ש איתמר, ולכן פירש ק"ש.

ממש שהן: אולי צ"ל שהוא ?
כמ"ש: זכרי' יג' ב'.

הולך ומשתכח מעט מעט, אבל מצד בחי' המקיף השורה על כלי השכל אין אותו השכל בא לידי הגבלה וכו" (ומסיק לציין לאגה"ק תו"א ולקו"ת הנ"ל, ועוד). 15) כ"ה בדפוסי התניא שלפנינו. ובמהדורא זו תוקן כפנים – ע"פ מ"ש ב"הערות ותיקונים בדא"פ": "לכאורה: צ"ל: המתלבש, כיון דקאי על כח, וכדמסיים גידולו וחיותו". וכ"ה בשינויי נוסחאות שבתניא בצירוף מ"מ וכו' ע' תשסב. 16) ראה גם לקוטי לוי"צ לתניא ע' טו ואילך.

מטומאתה וחלאתה
(ע"ד יחזקאל כד' יא'.
זוהמא, מפרשים שם).
בהתגלות - הארץ
(להשות לעיל ספ"ו).
וראו - יחדיו (ישעי' מ'
ה'). ויפיע - עוזו (ע"ד
נוסח תפלת ר"ה).
וימלא - הארץ (במדבר
יד' כא'). דכתיב (דברים
ד' לה'). כי בשבילם
נברא (פירש"י ברא'
א' א' - ב"ר פ"א "בזכות
ישראל"). מארבע
(מארבעה?)

קליפת נוגה עכשיו תצא או מטומאת' וחלאתה ותעלה
לקדושה להיות מרכבה לה' בהתגלות כבודו וראו כל
בשר יחדיו ויפיע עליהם בהדר גאון עוזו וימלא כבוד
ה' את כל הארץ וישראל יראו עין בעין כבמתן תורה **מח**
דכתיב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד
מלבדו ועל ידי זה יתבלעו ויתבטלו לגמרי כל השלש
קליפות הטמאות כי יניקתן וחיותן מהקדושה עכשיו
היא ע"י קליפת נוגה הממוצעת ביניהן. ונמצא כי כל
תכלית של ימות המשיח ותחיית המתים שהוא גילוי
כבודו ואלהותו ית' ולהעביר רוח הטומאה מן הארץ
תלוי בהמשכת אלהותו ואור א"ס ב"ה לנפש החיונית
שבכללות ישראל בכל רמ"ח אבריה ע"י קיומה כל
רמ"ח מצות עשה ולהעביר רוח הטומאה ממנה
בשמירת' כל שם"ה מצות ל"ת שלא יינקן ממנה שם"ה
גידיה כי כללות ישראל שהם ששים רבוא נשמות
פרטיות הם כללות החיות של כללות העולם כי
בשבילם נברא וכל פרט מהם הוא כולל ושייך לו
החיות של חלק אחד מששים רבוא מכללות העולם
התלוי בנפשו החיונית להעלותו לה' בעלייתה דהיינו
במה שמושתמש מעוה"ז לצורך גופו ונפשו החיונית
לעבודת ה' כגון אכילה ושתייה ודומיהם ודירה וכל כלי
תשמישיו אלא שששים רבוא נשמות פרטיות אלו הן
שרשי' וכל שרש מתחלק לששים רבוא ניצוצות שכל
ניצוץ הוא נשמה אחת וכן בנפש ורוח בכל עולם
מארבעה עולמות אצילו' בריאה יצירה עשיה וכל ניצוץ

לקוטי פירושים

יתבלעו: מלשון "בלע המות"³⁰.
(שט נ' 449)

ששים רבוא נשמות . . שרשי'
וכל שרש מתחלק לששים רבוא
ניצוצות שכל ניצוץ הוא נשמה אחת
וכן בנפש ורוח בכל עולם מארבעה
עולמות: וזה הסך-הכל של כל נצוצי

(30) ישעי' כה, ת.

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

מטומאתה וחלאתה: ע"ד יחזקאל כד' יא' (ונתכה גו'
טומאתה תתם חלאתה"). פירוש חלאה - זוהמא (מפרשים שם).
בהתגלות - הארץ: להשוות עם מ"ש לעיל ספ"ו שמביא
לשון הכתוב "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו" (ועוד פסוקים)
ונוסח התפלה "והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך",
וכאן כותב "בהתגלות כבודו וראו כל בשר יחדיו, ויפיע עליהם
בהדר גאון עוזו", ומוסיף "וימלא כבודו ה' את כל הארץ".
וראו - יחדיו: ישעי' מ' ה'.
ויפיע - עוזו: ע"ד נוסח תפלת ר"ה ("והופע בהדר גאון
עוזך").

וימלא - הארץ: במדבר יד' כא'.
דכתיב: דברים ד' לה'.

כי בשבילם נברא: פירש"י בראשית א' א' (בשביל ישראל) - כי ב"ר פ"א הלשון הוא "בזכות ישראל"¹⁷.
מארבעה¹⁸: אולי צ"ל מארבעה ?

(17) בב"ר שם (ד) - בהמשך להא ד"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר": "העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות
התורה וכו'", אבל ליתא שם הלשון "בזכות ישראל". והוא בויק"ד פל"ו, ד: "שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל,
דכתיב בראשית ברא אלקים, ואין ראשית אלא ישראל וכו'". (18) כ"ה בדפוסי התניא שלפנינו. ובמהדורא זו תוקן
כפנים - ע"פ מ"ש ב"הערות ותיקונים בדא"פ".

לקוטי אמרים

מח

מ"מ הגהות
והערות קצרות
רלג

כי גם שיהי' צד"ג כו'
(ע"ל פל"ה ופמ"ו). לא
מינה ולא מקצתה (ל'
הש"ס סוטה ה').

לא ירד לעוה"ז אף שהיא ירידה גדולה ובחי' גלות
ממש כי גם שיהיה צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה
רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו
ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא
מקצתה ואין ערך ודמיון ביניהם כלל כנודע לכל משכיל

לקוטי פירושים

נשמות ישראל. וראה החשבון בלקוטי הגהות לתניא
ע' לזי³¹.
ובפשטות אפשר להיות כמה ניצוצות בגוף אחד,
כמוכן ממחז"ל (בנוגע לכו"כ) שהוא שקול כנגד
כו"כ, וכל מלך הוא נשמה כללית, ומרע"ה שקול
כנגד ס"ר³². ועוד.

(לקו"ש ח"י"ט ע' 19 הערה 41)

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
כי גם שיהי' צדיק גמור כו': עיין לעיל פל"ה
ולקמן פמ"ו³¹.
לא מינה ולא מקצתה: לשון הש"ס סוטה ה',
א.
19 (ראה לעיל פל"ה הערה ד"ה כי הנה נשמת כו' (ע'
ריד).

ולהעיר גם מאגה"ק ס"ז: "כל הנשמות שבעולם היו כלולות באדה"ר, ודרך כלל היתה נשמתי נחלקת למספר
תרי"ג, רמ"ח אברים וש"ה גידים (כנגד תרי"ג מצוות, רמ"ח מ"ע וש"ה מל"ת), אך דרך פרט נחלקת לניצוצות
אין מספר כו'".

והתיווך בזה – ע"פ מ"ש לפנ"ז (בנוגע לתרי"ג מצוות), ש"מספר זה הוא בדרך כלל, אבל בדרך פרט הנה כל
מצוה ומצוה מתחלקת לפרטים רבים לאין קץ ותכלית, והן הן גופי הלכות פרטיות שבכל מצוה שאין להם מספר,
כמ"ש³³ ששים המה מלכות הן ס' מסכתות ועלמות אין מספר הן ההלכות", ומספר "ששים" הוא השורש דששים
ריבוא – כשמכפילים ששים פעמים עשר ד"פ³⁴.

(סה"ש תשי"ז ח"ב ע' 575 הערה 138)

וכל ניצוץ לא ירד לעוה"ז אף שהיא ירידה גדולה כו': תיבת אף במקום זה היא לא במובן של ניגוד,
כמו הביטוי אע"פ, אלא במובן של ועוד, וכלשון הכתוב³⁵ "ואף גם זאת", וכלשון חכמים "אף הוא ביטל"³⁶, "אף
כפת הירדן"³⁷. ובכ"מ.

ויש להמתיק שהביא אדמו"ר הזקן במקום זה דוקא הביטוי אף – כלשון הכתוב השי"ך לנדן דידן: "אף
עשיתיו"³⁸ (שגם בזה הפירוש – ועוד), ובכתוב – "אף" בדיוק הוא, וע"ד "ד' שפתחו באף"³⁹, וכמבואר בדא"ח⁴⁰.
(אגרות קודש ח"א ע' לב)

גם שיהי' צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה רבה בתענוגים לא יגיע למעלות דביקותו בה' בדחילו
ורחימו בטרם ירדתו לעוה"ז החומרי וכו': יראה ואהבה שהם בבחי' פנימיות (לשון הקודש) – הם למעלה
מדחילו ורחימו שהם בבחי' חיצוניות (לשון תרגום)⁴¹. ואעפ"כ, היראה והאהבה שלמטה – גם כשהם כאחד, שזהו
מצד גילוי כחות עצמיים דוקא⁴² – אינם מגיעים אפילו לדחילו ורחימו שלמעלה, ולא רק שאינם מגיעים אליהם,
ובאופן ד"ל לא מינה ולא מקצתה", אלא ש"אין ערך ודמיון ביניהם כלל".

(לקו"ש ח"י"ט ע' 209 הערה 44)

דביקותו בה' . . . בטרם ירדתו לעוה"ז: דיוק הלשון "דביקותו": ההפרש בין דביקות להתקשרות⁴³ הוא,
שדביקות מורה שאינו מציאות לעצמו⁴⁴ והם דבר אחד, והתקשרות מורה שהוא מציאות לעצמו אלא שהוא מקושר

31) ושם: "יש שלשה מאות וששים אלפים מיליאן ניצוצות דנשמות וכן רוחות וכן נפשות. בסה"כ א ביליאן ושמונה אלפים מיליאן. וסכום
זה בכל עולם מד' עולמות אבי"ע. סה"כ ניצוצות שלהם . . . ארבעה ביליאן ושלושה מאות ועשרים אלפים מיליאן". (32) מכילתא בשלח טו, א.
ועוד. (33) שה"ש ו, ח. וראה זח"ג רטו, סע"א ובהנסמן שם בנצו"ז. (34) ראה גם ד"ה שאו את ראש תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' ש"ב ואילך). (35)
בחוקתי כו, מד. (36) סוטה פ"ט (מז, סע"א). (37) כריתות ו, א. (38) ישע"י מג, ז. (39) ב"ר פי"ט, ב. (40) לקו"ת ר"פ בלק, ועוד. (41) לקוטי
לוי"צ הערות לתניא ס"ע טז ואילך. (42) ד"ה גדולים מעשה צדיקים תרפ"ה ספ"א (סה"מ תרפ"ה ע' קמב). (43) ראה ד"ה והי' עקב תרע"ג (תשי"א) (תורת מנחם – התועודיות ח"ג ע' 277 ואילך. ושי"ג). (44) שלכן, לשון המורגל בנוגע לאור שהוא דבור
במאור, כי כל מציאות האור הוא רק גילוי המאור.

ש' כו' (פ"א בשינוי לשון).

שהגוף אינו יכול לסבול בו' אלא ירידתו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד ולהפרידם מהרע של שלש קליפות הטמאות על ידי שמירת שם"ה לא תעשה וענפיהן ולהעלות נפשו החיונית עם חלקה השייך לה מכללות עוה"ז ולקשרם ולייחדם באור א"ס ב"ה אשר ימשיך בהם ע"י קיומו כל רמ"ח מצות עשה בנפשו החיוני' שהיא היא המקימ' כל מצות מעשיות כנ"ל וכמ"ש ובע"ה שער כ"ז כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל בו' ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז וכו' רק להמשיך אור לתקנם בו' והוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין וכו'.

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
שער כו': פ"א – בשינוי לשון²⁰.

לקוטי פירושים

כו'. ולכן, בנוגע להנשמה כמו שהיא טרם ירידתה, כותב "דביקותו", משא"כ בהנשמה שלמטה אמרו⁴⁵ "תלת קשרין כו' ישראל מתקשראין באורייתא כו'", שהתקשרות נש"י עם הקב"ה ע"י תומ"צ הוא "כמו⁴⁶ שצוררין דבר בדבר וקושרין אותו יחד . . . וזהו הנק' קשר ויחוד שמחברין ומקשרין דבר נפרד"⁴⁷.

(שם ע' 73 בשוה"ג להערה 15. זי"ד ע' 62 הערה 56)

20) ושם: "הצורה א"צ תקון כלל, ולא הוצרכה להתלבש בצלם וחומר רק להמשיך בהם אור לתקנם . . . זה טעם ירידת הנשמה בעוה"ז לתקן ולברר דוגמת גלות השכינה לברר ניצוצין שנפלו כנודע".

ירידתו לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הוא כדי לתקנם בלבד . . . כי הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל בו' ולא הוצרכה להתלבש בעוה"ז וכו' רק להמשיך אור לתקנם כו': ענין זה בא בהמשך להמבואר בפרק שלפנ"ו שתכלית הבריאה הוא ש"נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" – שענין זה נשלם ע"י ירידת הנשמה למטה לברר את הגוף ונה"ט וחלקו בעולם.

אבל בכ"מ⁴⁸ מבואר שירידת הנשמה למטה היא (גם⁴⁹) לצורך הנשמה – ירידה צורך (בשביל) עלי, שלכאורה הפירוש בזה שעליית הנשמה אינה ענין צדדי [שבגלל מילוי הכוונה העליונה שבירידת הנשמה למטה, "מגיע שר טוב לאין קץ", שלכן יש לה "עלי" גדולה ונפלאה לאין קץ⁵⁰], אלא זהו טעם ותכלית ירידתה.

בפשטות אפשר לומר, שב' ענינים אלו הם דוגמת ב' הטעמים דסיבת הבריאה: הטעם שירידת הנשמה היא בשביל העלי – הוא בבחי' הגילויים, והוא ע"ד טעם הבריאה "בגין דישתמודעון לי"⁵¹ ו"יתגלו שלימות כחותיו כו"⁵². והטעם דירידת הנשמה בשביל בירור הגוף ונה"ב וחלקו בעולם – שייך להכוונה האמיתית⁵³ ד"דירה בתחתונים" שבעצמותו ית⁵⁴.

אבל יש לומר, שהטעם "בשביל העלי"⁵⁵ שייך גם להכוונה האמיתית ד"דירה בתחתונים" שבעצמותו ית': הענין ד"דירה בתחתונים" – שדוקא תחתונים נעשים דירה לו ית', לו לעצמותו, שעצמות "נמצא" דוקא

45) ראה זח"ג עג, א. וראה לקו"ת במדבר (טז, ב), ד"ה או ישיר תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 129 ואילך), ועוד, שזה קאי על הנשמות כמו שהן למוטה. 46) ד"ה למען תזכרו תקס"ח (סה"מ תקס"ח ריש ע' שלז). 47) אלא שמ"מ, הלשון "מתקשראין" מורה גם על העילוי שנעשה ע"י ירידת הנשמה למטה. 48) לקו"ת בלק עג, סע"א*. קונטרס ומעין מ"ו פ"א. ד"ה וירח ש"ת (סה"מ הש"ת ע' ח). ד"ה ומעין תש"ו (וראה שם ספ"ג). ועוד. וראה גם דרמ"צ קמ, ב. קנד, א. 49) בד"ה וירח שם, שה"תכלית" דירידת הנשמה למטה היא עליית הנשמה, וה"כוונה" בירידת הנשמה למטה היא לוכך ולברר את הגוף ונה"ט. 50) לקו"ת פ' ראה כט, רע"א. 51) זח"ב מב, ב. 52) ע"ה בתחלתו. שער ההקדמות הקדמה ג'. 53) וי"ל דאין סתירה לזה ממ"ש בלקו"ת בלק שם "התירוצן האמיתי הוא . . . היתרון שלהם בירידתו בגוף שנעשים בחינת בעלי תשובה" – כי הענין ד"נתאווה כו' דירה בתחתונים" אינו בגדר "תירוצן", מכיון שהענין ד"נתאווה" הוא למעלה מטו"ד, "אויף א תאוה איז קיין קשיא" (המשך תרס"ו ס"ע ז' ואילך); וה"תירוצן" (הטעם) על הירידה הוא – מה שנעשה "יתרון" ע"י הירידה, ובנוגע לזה אומר בלקו"ת שם "יש על זה כמה תירוצים אך התירוצן האמיתי הוא . . . שנעשים בחי' בעלי תשובה". 54) ראה המשך תרס"ו ע' ד ואילך. שם ע' תמו. 55) ונד"ז הוא גם בנוגע להטעמים דסיבת הבריאה שבוהר וע"ה – ראה לקו"ת ח"ו ע' 21 הערה 60.

(* אלא שמסתיים שם ש"עכ"ז לא זה לבד הוא תכלית המכוון כו'.

ואמרו (ב"ב ט.ו). ובכל
תלמוד ירוש' (לדוגמא:
ירוש' פאה ח'
ח' בלקו"ת דכג
מנחמי' י' לג').

ובזה יובן מה שהפליגו רז"ל במאד מאד במעלת
הצדקה ואמרו ששקולה כנגד כל המצות ובכל תלמוד
ירושלמי היא נק' בשם מצוה סתם כי כך היה הרגל
הלשון לקרוא צדקה בשם מצוה סתם מפני שהיא
עיקר המצות מעשיות ועולה על כולנה שכולן הן רק

לקוטי פירושים
מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים
ואמרו: ב"ב ט, א.
ובכל תלמוד ירושלמי: לדוגמא: ירושלמי
פאה פ"ח ה"ח .
ולהעיר, שבלקו"ת ד' (דברים) כג, ג מביא
שצדקה "נקרא בשם מצוה סתם" – מנחמי' י' לג':
"והעמדנו עלינו מצות לתת שלישית השקל וגו'".
דעבד פשוט⁵⁹ שבא (לא מצד זה שהוא מרגיש הפלאת האדון וכיו"ב, אלא) מצד האדון עצמו⁶⁰.
וזהו שירידת הנשמה למטה "בשביל העלי" קשור עם ירידת הנשמה בשביל להשלים הכוונה ד"דירה
בתחתונים" – כי, עליית הנשמה שנעשית ע"י עבודתה בעולם היא בכך שבאה לבחינת ביטול, שעבודתה אינה
מצד "מציאותה", אלא מצד אחדותו של הקב"ה (ע"י שבפעולתה בעשיית העולם – מלשון העלם והסתר⁶¹ – דירה
לו ית' מתגלה הבל"ג דאחדותו של הקב"ה⁶²), והרי בכוונה ד"דירה בתחתונים" נוגע שעבודת הנשמה שפועלת
את ה"דירה" תהי' בבחי' ביטול⁶².

(מלקו"ש חס"ו ע' 248 ואילך. חס"ט ע' 240 הערה 39. חס"כ ע' 284 הערה 30)

הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון כלל . . והוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין: ע"י
דוגמא זו מובן שנוסף לכך שהנשמה אינה צריכה תיקון ממש כמו כל הנבראים שצריכים תיקון⁶³, היינו, שאינה
צריכה כלל להתיקון שהנבראים צריכים, הנה עוד זאת, כמו שבנוגע להשכינה פשוט שאין שייך שצריכה איזה
תיקון יהי' איזה שיהי', וזה שבאה בגלות הוא רק לברר ניצוצין, כמו"כ הוא בירידת הנשמה למטה – ש"הוא
ממש דוגמת סוד גלות השכינה" – שאינה צריכה תיקון (איזה שיהי') כלל.

(סה"ט מלקו"ט חס"ד ע' קלס)

והוא ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין: יש לפרש השייכות כאן:
דלכאורה אינו מובן ככלל ירידת נפש האלקית (שהיא חלק אלקה ממעל ממש, וכמשנ"ת בארוכה (פ"ב)
גודל מעלתה שהוא וחכמתו אחד וכו') בשביל לתקן – נפש החיונית והגוף (ק"נ וכו'), ועד שאפילו לאחרי שלימות
התיקון ע"י נפש האלקית, הרי נתבאר זה עתה שאפילו צדיק גמור תכלית הבירור כו', אינו טובל כו').
והתירוצו, שזהו ממש דוגמת סוד גלות השכינה לברר ניצוצין, כי השכינה – היא מקור נפש האלקית (לקמן
סוף פרקין), והניצוצין – ה"ה המהוים כל עניני העולם, גוף נפש החיונית וכו'. וזה נקרא סוד (מן השכל וההבנה)
גלות השכינה כו'.

(שיעורים בספר התניא ע' 453 הערה 7)

56) ראה המשך תרס"ו ע' ג' (ושם ע' ח'). ד"ה מצותה משתשקע תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קיב) – ע"פ תניא פל"ו. 57) ראה בארוכה ד"ה
ולקחתם לכם תרס"א (סה"מ תרס"א ע' קצה ואילך). וראה גם המשך תרס"ו ע' תלת. 58) ראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 73 ואילך. ח"ד ע'
123. 59) ראה המשך תרס"ו שם: דענין העבודה בפועל דבחי' אין עוד הו"ע קבעומ"ש בחי' עבודת עבד. 60) שזהו העילוי שב"עבד פשוט"
על "עבד נאמן" (המשך תרס"ו ע' שכו ואילך). 61) ראה לקו"ש חט"ו ע' 247. 62) ומ"ש בכ"מ שכוונת ירידת הנשמה היא בשביל העלי' –
אף שענין זה מה שעבודתה היא בבחי' ביטול (שזהו עלייתה) היא (לכאורה) רק הכנה להשלמת הכוונה – יש לומר: מכיון דזה מה שבכח העבודה
לעשות דירה לו ית' הוא ע"י שהיא בבחי' ביטול, הרי נמצא, שבאם העבודה היתה שלא בביטול – היתה ה"דירה" נעשית מצד הקב"ה ולא מצד
(ובכח) עבודת האדם. ולכן: כמו שהעבודה (שהדירה תיעשה ע"י עבודת האדם) הו"ע בהכוונה ד"דירה בתחתונים" גופא (ולא רק הכנה אל"י) –
עד"ז הוא גם ענין הביטול שבהעבודה. 63) כדאיתא במדרש (בר"פ פ"א, ו): "כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשי" (תיקון – פרש"י).

ולכן ארז"ל (ב"ב י').
בענין מצות צדקה
עייג"כ אגה"ק ג' ד' ה' ו'
ח' ט' י' יב' טז' יז' כא' ל'
לב' ד"ה וצדקה כנחל.
אגה"ת פ"ג. ומ"ש רז"ל
(פאה א' א' קדושין לט:
ע"ל ספ"ה בהערה). לא
יכלו להם הבינונים כו'
(כנ"ל פי"ב יג' לה').
כידוע לי"ח ( ). ע"פ
מש"ל (פ"ד כג'). בהארת
המתלבשות . . .
(המתלבשות?).

להעלות נפש החיונית לה' שהיא היא המקיימת אותן
ומתלבשת בהן ליכלל באור א"ס ב"ה המלוכש בהן
ואין לך מצוה שנפש החיונית מתלבשת בה כל כך
כבמצות הצדקה שבכל המצות אין מתלבש בהן רק
כח א' מנפש החיונית בשעת מעשה המצוה לבד אב"ל
בצדקה שאדם נותן מיגיע כפיו הרי כל כח נפשו
החיונית מלוכש בעשיית מלאכתו או עסק אחר שנשבת
בו מעות אלו וכשנותנן לצדקה הרי כל נפשו החיונית
עולה לה' וגם מי שאינו נהנה מיגיעו מ"מ הואיל
ובמעות אלו היה יכול לקנות חיי נפשו החיונית הרי
נותן חיי נפשו לה'. ולכן אמרו רז"ל שמקרכת את
הגאולה לפי שבצדק' אחת מעלה הרבה מנפש החיונית
מה שלא היה יכול להעלות ממנה כל כך כחות ובחי'
בכמה מצות מעשיות אחרות. ומ"ש רז"ל שת"ת כנגד
כולם היינו מפני שת"ת היא בדבור ומחשבה שהם
לבושים הפנימי' של נפש החיונית וגם מהותן ועצמותן
של בחי' חב"ד מקליפת נוגה שבנפש החיונית נכללות
בקדושה ממש כשעוסק בתורה בעיון ושכל ואף
שמהותן ועצמותן של המדות תג"ת כו' לא יכלו להם
הבינונים להפכם לקדושה היינו משום שהרע חזק
יותר במדות מבחב"ד מפני יניקתן שם מהקדושה יותר
כידוע לי"ח: זאת ועוד אחרת והיא העולה על כולנה
במעלת עסק ת"ת על כל המצו' ע"פ מ"ש לעיל בשם
התיקוני' דרמ"ח פיקודין הן רמ"ח אברי' דמלכא וכמו
באדם התחתון ד"מ אין ערוך ודמיון כלל בין החיות
שברמ"ח איבריו לגבי החיות שבמוחין שהוא השכל
המתחלק לג' בחי' חב"ד ככה ממש ד"מ להבריל
ברבבות הבדלות לאין קץ בהארת אור א"ס ב"ה
המתלבשות במצות מעשיות לגבי הארת אור א"ס

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פגוחים

ב. עיין לעיל ספ"ה בהערה ד"ה ארז"ל²².

לא יכלו להם הבינונים כו': כנ"ל פי"ב יג' לה'.

כידוע לי"ח: .

ע"פ מ"ש לעיל: פ"ד כג'.

בהארת . . . המתלבשות: אולי צ"ל המתלבשת ?²³.

ולכן ארז"ל: ב"ב יו"ד, א.

בענין מצות צדקה עיין ג"כ²¹ אגה"ק סי'

ג' ד' ה' ו' ח' ט' י' יב' טז' יז' כא' ל' לב', קו"א

ד"ה וצדקה כנחל. אגה"ת פ"ג.

ומ"ש רז"ל: פאה פ"א מ"א. קדושין לט,

יהיב פרוטה לעני והדר מצלי. צדקת א"י) דט (צדקה עייקד
העבודה בזמן הזה) די (צדקה בגבול, בל"ג. עושה צדקה נבחר
מזבח. אין נגאלין אלא בצדקה) דיב (והי' מעשה הצדקה גו' עד
עולם. יהיב פרוטה והדר מצלי) דטו (גודל הצדקה) דיז
(ממשכת גם בעוה"ז. נק' מצותך) דכא (לפי רוב המעשה.
פעולת צדקה לחיים) דל (חשבון גדול. רוב מעשה הצדקה
שלום) דלב (צדקתו עומדת לעד, צדק לפניו יהלך) הו (וצדקה
כנחל איתן). - ויש לעיין למה כאן בא הציון לאגה"ת לאחרים
אגה"ק. (22) לעיל ע' נו. (23) ראה גם "הערות ותיקונים

(21) ראה גם "מפתח ענינים" ערך צדקה -
לאחרי הציון לפל"ד (חומש. שקולה כנגד כל
הקרבות) ופל"ז (כנגד כל המצות. מצוה סתם.
מקרכת הגאולה): גג (וחטאך בצדקה פרוק) דג
(שריון כובע. צדקה ושאר המצות) דד (צדק לפניו
גו' פעמיו. ושביל' בצדקה. נק' שלום) דה (ע"י
הצדקה המשכה בעולם העשי'. נק' מעשה. כל
האומר אין לי אלא תורה בלי גמ"ח כו') דז (זורע
צדקה שזכר אמת) דח (זורע צדקה מצמיח ישועות.

לקוטי אמרים

מ"מ

מ"מ הגהות
והערות קצרות
רלז

נמשלה למים כו' (תענית ז'). כמש"ל (פ"ד. ע"י פ"ד וע"י באגה"ק סל"ה בקו"א ד' שקלאו [הוא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח] מ"ש ואף שגשמי כו' ודאי מסתיר כו' כנ"ל רק שירדה כו' כמים כו' ע"ש" – צ"צ). ואעפ"כ ארז"ל (אבות א' יז) "המדרש הוא העיקר" אבל בסי' "המדרש עיקר" לע"י בד"ס). לעשותם כתיב (דברים ז' יא). הובא לעיל

שבבחי' חב"ד שבחכמת התורה איש כפי שכלו והשגתו. ואף שאינו משיג אלא בגשמיית הרי התורה נמשלה למים שזורדים ממקום גבוה כו' כמ"ש לעיל ואעפ"כ ארז"ל לא המדרש עיקר אלא המעשה והיום לעשותם כתיב ומבטליו ת"ת לקיום מצוה מעשית כשא"א לעשותה ע"י אחרים משום כי זה כל האדם ותכלית בריאתו וירידתו לעוה"ז להיות לו ית' דירה בתחתונים דוקא לאהפכא חשוכא לנהורא וימלא כבוד ה' את כל הארץ הגשמית דייקא וראו כל בשר יחדיו כנ"ל משא"כ כשאפשר לעשותה ע"י אחרים אין מבטליו ת"ת אף שכל התורה אינה אלא פירוש המצות מעשיות והיינו משום שהיא בחי' חב"ד של א"ס ב"ה ובעסקן בה ממשיך עליו אור א"ס ב"ה ביתר שאת

98

פי"ז). ומבטליו ת"ת כו' (מ"ק ט: קו"א ד' לקו"ת במדבר טו ד). וימלא – הארץ (במדבר יד' כא'). וראו – יחדיו (ישעי' מ' ה'). כנ"ל (פל"ז ופרקין. להשות שינוי הלשוניות וסדרן).

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

וימלא – הארץ: במדבר יד' כא'.

וראו – יחדיו: ישעי' מ' ה'.

כנ"ל: פל"ז ופרקין. להשות שינוי הלשוניות וסדרן, שכאן מביא רק "וימלא כבוד ה' את כל הארץ" (ומוסיף "הגשמית דייקא") וראו כל בשר יחדיו" (ומשמיט התחלת הכתוב "ונגלה כבוד ה'" (כבפ"ז), או "התגלות כבודו", כדלעיל בפרקין), וכן שאר הפסוקים דלעיל), ומקדים "וימלא גו" ל"וראו גו", היפך הסדר דלעיל בפרקין.

מובן הלא ת"ת הוא העסק בפ"י וביאור המצוה כיצד תהי' עשייתה, ולמה יגדל כח ומעלת העוסק בפ"י וביאור המצוה יותר ממעשה המצוה עצמה להיות מבטליו מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים" (וכפי שמשיך בתניא כאן: "משא"כ כשאפשר לעשותה ע"י אחרים אין מבטליו ת"ת, אף שכל התורה אינה אלא פירוש המצות מעשיות") – "כיון שתכלית התורה הוא ויצונו כו' לעשות ליראה כו', ועיקר התגלות יראה עילאה הוא ע"י התורה, כי אם אין חכמה אין יראה", ומסיים, "אמנם למצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים מבטליו ת"ת, דאל"כ הרי אם אין יראה תתאה אין חכמה כו', וכשיבטל המ"ע הרי פורק יראה כו'". והיינו, שהטעם שמבטליו ת"ת לקיום מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים הוא מפני שהעדר קיום המצוה גורם חסרון בלימוד התורה. – וראה לקו"ש חט"ו ע' 139, שזוהו מ"ש אדה"ז בהל' ת"ת פ"ד ס"ג: "יפסיק תלמודו ויעשה המצוה. . כי זה כל האדם כמו שאמרו חכמים תכלית חכמה תשובה ומעשים טובים", ומוסיף: "ואם אינו עושה כן נמצא שלמד שלא לעשות ונוח לו כו'". וראה גם לקו"ש חי"ז ע' 307, שתשובה ומע"ט הם השלימות דחכמה, אבל לא שהם למעלה מתורה, ובהערה 44: "עייג"כ תניא 190" (מט, סע"א).

נמשלה למים כו': תענית ז', א.

כמ"ש לעיל: פ"ד. ע"י פ"ד. וע"י באגה"ק סל"ה בקו"א דפוס שקלאו [הוא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח] מ"ש ואף שגשמי כו' ודאי מסתיר כו' כנ"ל רק שירדה כו' כמים כו' ע"ש" – הגהת הצ"צ²⁵.

ואעפ"כ ארז"ל: באבות פ"א מי"ז: "לא המדרש הוא העיקר", אבל בסידור אדה"ז – "לא המדרש עיקר". לעיין הגירסא בדקדוקי סופרים²⁶.

לעשותם כתיב: דברים ז' יא'. הובא לעיל פי"ז.

ומבטליו ת"ת כו': מ"ק ט, ב. הובא ונתבאר

בקו"א סי' ד' (ד"ה להבין מ"ש בפע"ח). לקו"ת במדבר טו, ד²⁷.

בדא"פ: "בהאר"ת. . המתלבשות, לכאורה צ"ל: בל' יחיד או בל' רבים" (כלומר: "בהאר"ת. . המתלבשת", או "בהאר"ת המתלבשות"). (24) ראה "קיצורים והערות לספר התניא" ע' קמח: "בהוצאות הראשונות של אגה"ק וקו"א נכלל ד"ה עיין ע"ח שער הנקודות בד"ה להבין אך הקורא" (ועפ"ז נסמן ד"ה להבין מ"ש בפע"ח – "סי' ל"ה", ולא סי' ל"ו). (25) נדפסה ב"קיצורים והערות לספר התניא" ע' לז. (26) בדקדוקי סופרים – ליתא. וראה שינויי נוסחאות על הגליון שם. (27) בקו"א (קנה, ב): "לקיום מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים מבטליו ת"ת. . והטעם כנ"ל", ש"מצות מעשיות" הן תכלית ההשתלשלות להמשיך אור א"ס ב"ה לבר. . הרפ"ח ניצוצין ע"י תו"מ מעשיות כו'". ובלקו"ת: "בגמרא פ"ק דמ"ק ד"ט ע"ב רמו קראי אהדי. . ומשני כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים וכאן במצוה שא"א וכו'". ואולי כוונת רבינו גם להמשך הביאור בלקו"ת במעלת התורה, ש"עכ"פ מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים מבטליו מפני תלמוד תורה", ד"לכאורה אינו

לקוטי אמרים

וז"ש ר"ש (פסחים סח:).
כמ"ש במ"א באריכות
 (להעיר מפכ"ג).
כמ"ש לקמן (פמ"א ונ"ב
 – צ"צ). **קורא בתורה**
 (ברכות יג. ועוד). **לחברו**
כו' לאביו (להעיר
 מנשמות הנק' בנים
 אחים – עוד ב' יונתי
 ס"א). **וז"ש** (תילים
 קמה' יח'). **ואין אמת**
אלא תורה (ברכות ה:).

והארה גדולה לאין קץ מהארה והמשכה ע"י פקודין
 שהן אברי' דמלכא וז"ש רב ששת הדאי נפשאי לך
 קראי לך תנאי כמ"ש במ"א באריכות: והנה המשכה
 והארה זו שהאדם ממשיך ומאיר מהארת אור א"ס ב"ה
 על נפשו ועל נפשות כל ישראל היא השכינה כנסת ישראל
 מקור כל נשמות ישראל כמ"ש לקמן ע"י עסק התורה
 נקראת בלשון קריאה קורא בתורה פי' שע"י עסק
 התורה קורא להקב"ה לבוא אליו כביכול כאדם הקורא
 לחבירו שיבא אליו וכבן קמן הקורא לאביו לבא אליו
 להיות עמו בצוות' חדא ולא ליפרד ממנו ולישאר יחידי
 ח"ו וז"ש קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו
 באמת ואין אמת אלא תורה דהיינו שקורא להקב"ה

<p>מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים וז"ש רב ששת: פסחים סח, ב. כמ"ש במ"א באריכות: להעיר מפכ"ג²⁸. כמ"ש לקמן: פמ"א ונ"ב – הגהת הצ"צ²⁵. קורא בתורה: ברכות יג, א. ועוד. לחברו כו' לאביו: להעיר מנשמות הנק' בנים ונשמות הנק' אחים ורעים – לקו"ת שה"ש עוד ביאור הדברים ע"פ יונתי ס"א²⁹. וז"ש: תילים קמה' יח'. ואין אמת אלא תורה: ברכות ה, ב.</p>	<p>מ"מ, לקוטי פירושים וז"ש רב ששת חדאי נפשאי וכו': כלומר: ע"פ הנ"ל שבמצוות עיקר התועלת ברור הגוף והעולם, ובתלמוד תורה יחוד הנפש – יובן מ"ש רב ששת "חדאי נפשאי וכו'". (שם ע' 461) כמ"ש במ"א באריכות: אולי הכוונה להדרוש שבתו"א ריש פ' משפטים⁶⁴. (שם הערה 14) והנה המשכה והארה . . ע"י עסק התורה נקראת בלשון קריאה . . אשר יקראוהו באמת . . תורה: כאן מבאר ענין נעלה בהרבה יותר שיש בת"ת לגבי מצוות – שבהמשכת האו"ס שע"י ת"ת דוקא מצינו חידוש שנק' קריאה (משא"כ במצוות), פי' שקורא כו' (היינו שקורא וממשיך עצמות או"ס ב"ה שלמעלה מאור). ולא עוד אלא שאפילו לגבי קריאה סתם (ע"י תפלה) יש מעלה בת"ת – כפי שממשיך וז"ש קרוב ה' לכל קוראיו גו' באמת כו" – בנוגע לפעולת ההמשכות⁶⁵. (שם ע' 461)</p>
---	---

28 אולי הכוונה להמבואר שם שיחוד הנפש שע"י
 לימוד התורה הוא באופן נעלה יותר (מיוחדים ממש
 ביחוד גמור) מאשר ע"י קיום המצוות ("מרכבה
 לבד"), שעפ"י ניתוסף ביאור בהמאמר "חדאי
 נפשאי". 29 ושם (יט, ב ואילך): "נש"י . . בנים
 אתם לה' אלקיכם בני בכורי ישראל . . הנשמות
 שנק' אחים ורעים למקום כמ"ש למען אחי ורעי . .
 הן למעלה אפילו מבחי' בנים, והיינו שנמשכו מיחוד
 או"א דאצילות ולכן נקראים אחים לז"א דאצילות . .
 אמנם הנשמות הנמשכים מזיווג זו"נ דאצילות . .
 נק' בנים למקום וכו'".

ע"י עסק התורה קורא להקב"ה לבוא אליו וכו': והיינו, שע"י עסק התורה נעשה המשכת עצמותו.⁶⁶
 ומזה מובן שהענין דדירה לו ית' בתחתונים שייך בעיקר לתורה, וכמארוז"ל⁶⁷ דעתה אין לו להקב"ה בעולמו אלא
 ד' אמות של הלכה.

ואין זה סותר להמבואר לעיל⁶⁸ שעיקר הענין דדירה בתחתונים נעשה ע"י מצוות – כי, ענין ה"דירה" כלול
 משנים: (א) "לו ית'", (ב) "בתחתונים". בענין הא' – העיקר תורה, שעל ידה הוא המשכת עצמותו (אבל אינה
 פועלת שעצמותו ית' יומשך בתחתונים, כי, גם בהמשכתה למטה ה"ה למעלה מהתלבשות בדברים תחתונים
 גשמיים⁶⁹), ובענין הב' – העיקר מצוות, שנתלבשו בדברים תחתונים גשמיים, לבררם ולזככם ע"י עשיית המצוות

64 ושם (עה, ג): "וז"ש בגמרא שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו'. מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשיה קא עביד. פי'
 אדעתא דנפשיה היינו שיומשך בחינת הדעת בנפשו שהיה נפשו דבוקה ומקושרת באלקותו ית' שזה נמשך ע"י עסק התורה". 65 ראה סידור
 שבהערה 77. 66 ראה גם לקמן פנ"א נג. – וראה תנחומא ויקהל ז (כסופו): "כל מקום שהתורה שם השכינה שם עמה". 67 ברכות ה, א.
 וראה לעיל פל"ד. 68 בהתחלת הפרק, הערה ד"ה תכלית (הא'). וראה גם לקו"ש ח"ח ע' 352 ואילך. ח"ט ע' 348 הערה 11. 69 ראה ד"ה
 ויאמר משה הנ"ל הערה 1. וראה ברכות כב, א, ובהסגן בלקו"ש ח"ח שם.

ע"י התורה דוקא לאפוקי מי שקורא אותו שלא על ידי הנביא ואין קורא בשמך כו' וכמ"ש במ"א. ומהו יתבונן עסק התורה אלא צועק כך אבא אבא וכמו שקובל עליו הנביא (ישעי' סד' ו' בישך). במ"א (להעיר מספ"מ).

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים	לקוטי פירושים
הנביא: בישעי' סד' ו' - בישך. במ"א: להעיר ממ"ש לקמן ספ"מ ³⁰ .	בהם, ולכן פועלים על ידם שהמשכת עצמותו ית' תבוא ותשרה בתחתונים. ומה שלפעמים מבואר שהמשכת העצמות היא ע"י קיום המצוות, ופעולת התורה היא שהעצם יהי בגילוי - הרי: א) זהו בדרגא התחתונה שבתורה (כפי שהיא בהשתלשלות), אבל ע"י בחי' העליונה שבתורה, פנימיות אבא שהוא פנימיות עתיק ⁷⁰ - נעשית המשכת העצמות. ב) המשכת העצמות היא ע"י מעשה המצוות דוקא, לפי שהכוונה ד'נתאוה הקב"ה כו" - שהיא בעצמותו ית', למעלה מטו"ד ⁷¹ - היא ב'תחתונים" דוקא, ש"אין תחתון למטה ממנו", שמושלל מגילוי אור ⁷² , ובאדם גופא - התחתון שבו - מעשה המצוות דוקא ⁷³ , אלא שהמשכת וגילוי העצמות במצוות הוא ע"י התורה ⁷⁴ .
30) ושם: "מי . . . (ש)נפשו שוקקה וצמאה לה" . . . ואינו מרוה צמאונו במי התורה שלפניו הרי זה כמי שעומד בנהר וצועק מים מים לשתות כמו שקובל עליו הנביא הוי כל צמא לכו למים".	ולעיר גם מהמבואר בסידור ⁷⁵ שהטעם שבלוחות שבארון ה' גילוי עצמות אוא"ס (שלא ע"י השתלשלות) - "מפני יו"ד הדברות שבלוחות אבן שהן בדברים תחתונים דוקא".
(לקו"ש ח"ד ע' 387 הערה ו'. חס"ז ע' 440 וא"ת)	
	כאדם הקורא לחבירו . . . וכבן קטן הקורא לאביו: ביאור ב' הדוגמאות - ראה לקוטי לוי"צ - הערות לתניא ע' יז. אגרות קודש ע' רכ ואילך ⁷⁶ .
(לקו"ש ח"כ ע' 398 הערה 102. ח"ל ע' 19 הערה 34)	
	וז"ש קרוב . . . באמת: קרוב ה' (1) לכל קוראיו (2) לכל אשר יקראוהו באמת - ע"פ משנ"ת בסנהדרין לט, רע"ב, ובסידור על פסוק זה ⁷⁷ .
(שיעורים בספר התניא ע' 463 והערה 16)	
	שקורא להקב"ה . . . שלא ע"י עסק התורה . . . ואין קורא בשמך: דהול"ל "ואין קוראך" או "קורא אותך", ומהו הדיוק "בשמך".
(שם ע' 463)	

70) ראה לקו"ת ס"פ בהעלותך. 71) כמאמר אדה"ו - המשך תרס"ו בתחילתו. 72) ראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך. 73) ראה "התמים" ח"א ע' ל (אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' דש ואילך). 74) וע"ד המבואר לענין גילוי כח העצמות שנמצא במל' (ובהיש הגשמי) מצד נעוץ תחלתן בסופן - שיש בזה ב' פרטים: א) שהאור מעורר ומגלה כח העצמות שבמל', ב) המשכת כח העצמות בבחי' מל' היא ע"י האור (ראה המשך תרס"ו ע' תקכח. ד"ה יחינו תרצ"ד פ"ד (סה"מ תשי"א ע' 38 ואילך). וראה תניא אגה"ק ס"כ (ושם בסופה: גודל מעלת המצוות מעשיות). ועוד). 75) עם דא"ח - צח, ד - ביאור למ"ש בלק"א פנ"ב ג. 76) בלקוטי לוי"צ לתניא, שאדם הקורא לחבירו הוא דמיון על הנשמות (שמיחוד או"א) הנקראים רעים וחברים (להקב"ה דו"א), וכן הקורא לאביו הוא דמיון על הנשמות (שמיחוד ז"א) הנקראים בנים (להקב"ה דו"א). ותורה בכלל הוא בו"א). ובאגרות קודש מוסיף לפרש באופן אחר - לבאר הדיוק ד"בן קטן" - ששניהם קאי על הנשמות שמיחוד או"א, שהם חברים לו"א, וכן קטן לחכמה (כי בן גדול הוא ז"א), ואדם הקורא לחבירו הוא הדמיון על קריאתם בתורה דבחי' ז"א, והוא נגלה דתורה, וכן קטן הקורא לאביו הוא הדמיון על קריאתם בתורה דבחי' חכמה (אור אבא), דהיינו רזין דאורייתא כו' (ומסיים ששני הפירושים עולים בקנה אחד כו'. ועיי"ש שמבאר עוד כמה דיוקים בלשון אדה"ו בענין זה). 77) בסנהדרין (ובפרש"י): "רבי אלעזר רמי, כתיב טוב הוי' לכל, וכתיב טוב הוי' לקווי, משל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה את כולו (לפי שאינו אלא טורח אחד), כשהוא עורך (דהוי טורח לכל אחד ואחד) אינו עורך אלא טובים שבהם (כך הקב"ה זן טובים ורעים הכל בדיבור אחד כו' אבל כשבא להגין מן הפורעניות ולשלם שכר אינו אלא לקויו)". ובסידור עם דא"ח (ג, א), שע"י קריאה סתם (תפלה) נעשית ההמשכה בענינים גשמיים: רפואת חולים וברכת השנים וכיו"ב, אבל ע"י הקריאה באמת (תורה) נעשית ההמשכה ברוחניות ובפנימיות הנשמה.

לקוטי אמרים

המשכיל להמשיך עליו יראה גדולה בשעת עסק
התורה כמש"ל [פ' כ"ג]:

לקוטי פירושים

(1) שצ"ל יראה (גדולה) בשעת עסק התורה [אף
שלכאורה השכלה ויראה (וכיוצא) - הפכים]. ועוד (2)
ש"מזה (מת"ת) יתבונן, שת"ת טפל ומשמש בכדי
להמשיך כו' - וכמ"ש בספכ"ג: (1) ויצונו ה' את וכו'
ליראה. (2) שהתורה תרעא לדרתא.

(שם ע' 464 הערה 19)

כמש"ל [פ' כ"ג]: לכאורה אינו מובן כלל - כי
אדרבה - עיקר היראה גדולה באה מהתבוננות
דכאן - סיום פרק זה - שבא חברו וכו' ממש, משא"כ
בפכ"ג - שהוא רק מהמשכת רצון העליון ואור
(נעלה).

ועכצ"ל דפי' "כמש"ל פכ"ג" - הוא להוכיח